

เทศน์เช้า วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต. หนองแกว อ. โพนาราม จ. ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม.. ธรรมะนี้เขาว่า “ธรรมะเป็นธรรมชาติ”

ถ้าธรรมะเป็นธรรมชาติต้องหัวใจผู้ที่มีคุณธรรม ถ้าหัวใจผู้ที่มีคุณธรรม มันเห็นแล้วมันสลัดทิ้งเวงใจ ความเห็น การมองสังขารมันจะย้อนดูตัว เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกโมฆราช

“เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอึดตามุทิกฐิติ”

ให้มองโลกนี้สักแต่ว่า คำว่าสักแต่ว่ามันเป็นสักแต่ว่าธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่ที่ไม่เป็นสักแต่ว่าคือใจเรา ถ้าเป็นธรรมชาติ คุณ ขาวนาคีต้องการน้ำมาก น้ำท่วมขาวนาคีไม่ต้องการ มันก็เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติทำไมทำลายเขาละ เวลาเขาต้องการมันก็ไม่ได้ตั้งใจ

มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสังขาร แต่ใจเรานั้นไม่เป็นหรอก ใจเรานั้นมีกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก ชีวิตนี้เป็นสิ่งสำคัญมากนะ คุณ คุณพิชพันธุ์ คุณข้าวลิ เขาต้องตัดแต่งพันธุ์กรรม เขาต้องรักษาพันธุ์ของเขา แม้แต่สิ่งมีชีวิตที่เป็นพืชนะ เขายังพยายามทำของเขาเพื่อให้เป็นประโยชน์กับชาวโลก แล้วสิ่งที่มีชีวิตในหัวใจของเรา ความรู้สึกในหัวใจของเรานั้นจะมีคุณค่าขนาดไหน

คุณค่าของสิ่งที่มีชีวิตมันมีคุณค่ามาก แม้แต่พืชพันธุ์ธัญญาหารเขายังต้องเอามาตัดแปลง เขาต้องปรับปรุงพันธุ์ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ประโยชน์กับการดำรงชีวิตใช้ใหม่ แล้วสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญาณครอง วิทยาศาสตร์เขายังพยายามรักษามัน พยายามพัฒนามัน แล้วเราเป็นมนุษย์ เรามีหัวใจของเราด้วย เราเกิดเป็นคนด้วย สิ่งที่มีคุณค่าขนาดนี้ทำไมเราไม่รู้จักละ เราไปหาแต่ศักยภาพจากข้างนอกกัน

โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มีชื่อเสียงศักดิ์ศรีดีงามแสวงหากันมาแล้วก็ทุกข์นะ มันบีบบังคับใจในหัวใจของเราละ มนุษย์ต้องการการยอมรับ มนุษย์นี้

ต้องการนั่งบนหัวของคนอื่นนะ แม้แต่ตัวของตัวเองยังไม่รู้จักตัวเองเลย แต่อยากจะไปนั่งบนหัวของคนอื่น ต้องการการยอมรับ ต้องการให้ทุกคนเชื่อถือศรัทธาเรา นี่ไงสิ่งนี้เป็นอะไร สิ่งนี้เราแสวงหาเพื่อมาปรนเปรอมันซะใหม่ แสวงหามาเพื่อให้เขายอมรับเรา เพื่อให้เขาอมจำนนกับเรา นี่ไงมันไปหาข้างนอก แล้วตัวมันล่ะ ตัวของมันอยู่ไหน?

ธรรมะอยู่ตรงนี้ ธรรมะย้อนกลับมาที่เรา เห็นไหม ในสงครามชนะสงครามคุณด้วยล้าน สร้างเวรสร้างกรรมหมดเลย การชนะตนเองประเสริฐที่สุด แต่การชนะตนเองไปชนะที่ไหน ไปชนะที่ความคิดเหอ ปล่อยโล่งๆ ว่างๆ ก็สบายๆ อย่างนั้นเหอ แล้วมันก็เวียนตายเวียนเกิด คนไม่เคยเห็นจิตของตัวเอง ถ้าใครเคยเห็นจิตของตัวเองนะมันจะไม่พูดอย่างที่โลกเขาคุยกัน โลกกับธรรม!

เขาบอกว่า “ธรรมะเป็นธรรมชาติ”

จิตใจนี่จริงๆ ตัวจิตจริงๆ มันก็เป็นธรรมชาติ เพราะมันแปรปรวนไปในวิญญูะ ธรรมชาติคือวิญญูะนะ วิญญูะคือการเวียนไป จิตมันก็เวียนไปธรรมชาติของมัน แล้วถ้ามันเป็นธรรมชาติมันก็ได้แค่นั้นเองเหอ สัพเพ ชัมมา อนัตตา นี่ธรรมชาติ ธรรมชาติคือ สัพเพ ชัมมา อนัตตา เห็นไหม

อัตตาไม่ใช่ธรรม อัตตานี้เป็นกิเลสของเรา อนัตตา คือสิ่งที่มันเป็นความจริงอยู่ แต่ในสังขารอันนี้ไม่มีใครไปรู้แจ้งมัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้คั่นสิ่งนี้ขึ้นมา มันก็เป็นธรรมชาติ เป็นทฤษฎีอันหนึ่ง.. แต่เราไปศึกษาทฤษฎีอันนั้นแล้วเรารู้ทฤษฎีอันนั้นจริงไหม เราเข้าไปไม่ถึงสัจจะความจริงอันนั้น ถ้าเราเข้าไปไม่ถึงสัจจะความจริงอันนั้นเราก็อ้อ สัพเพ ชัมมา อนัตตา สภาวะธรรมต้องเป็นอนัตตา ต้องแปรสภาพ

แปรสภาพมันก็เวียนตายเวียนเกิดไง ศึกษาธรรมแล้วมันต้องให้ได้หลักได้เกณฑ์ ถ้าไม่ได้หลักไม่ได้เกณฑ์เราจะเวียนไปตามมัน นี่กิเลสใจ คำว่ากิเลสนะมันหลอก แต่ไม่ได้หลอกคนอื่นเลยมันหลอกเรา หลอกตัวเองนี่แหละ ตัวเองโดนหลอกด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เป็นความปลอมของเรา เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

ของเรามันตีความ แล้วมันคาดหมาย มันต้องการให้เป็นไปตามนั้น แต่มันไม่เป็น! มันไม่เป็น เพราะมันเข้าไม่ถึงความเป็นจริง

นี่เวลาในสิ่งที่มีชีวิต เห็นไหม เราเป็นนักวิทยาศาสตร์ เราเป็นผู้ตัดแต่งพันธุกรรม เราเป็นผู้รักษาเพื่อการพัฒนา เราไปตัดแต่งพัฒนามัน เพราะมันเป็นสิ่งมีชีวิต มันพัฒนาตัวมันเองอยู่โดยธรรมชาติของมันแล้ว มันปรับแต่งตัวมันเอง คุณสิ เวลาเกษตรพืชพันธุ์ ธัญญาหาร เกสรมันผสมกันมันกลายเป็นพันธุ์ มันปรับปรุงพันธุ์ของมันโดยธรรมชาติ ธรรมชาติมันก็ปรับปรุงพันธุ์ของมันอยู่แล้ว

แล้วมนุษย์เราเป็นสิ่งที่มีชีวิต เราควบคุมได้ วิทยาศาสตร์เราเข้าไปตัดแต่งพันธุกรรมของมัน แต่ใจเรา ก็เลศกับใจมันตัดแต่งกันตลอดเวลา แล้วธรรมชาติเข้าไปนี่เราจะไปตัดแต่งพันธุ์มัน ธรรมชาติเข้าไปยับยั้งมัน คุณสิ ยับยั้งว่าหาโอกาสเราจะผสมอย่างไร ยีนส์เราจะผสมอย่างไร ทุกอย่างเราจะทำอย่างไร

นี่พันธุกรรมทางจิต! เราทำคุณงามความดีนี้มันตกผลึกลงที่ใจ สิ่งที่เป็นคุณงามความดีนี้ใจตัวภพ ตัวภพมันเป็นตัวเก็บข้อมูล ตัวภพคือตัวสติจิต ไม่มีใครเคยเห็นหรือที่พูดๆ ไปนี่ปากเปียกปากแฉะ ถ้ามันเห็นความจริงจะไม่พูดกันอย่างนั้น สิ่งที่คุณกัน อย่างนั้นมันเป็นทฤษฎีทั้งนั้น เป็นทฤษฎีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ทฤษฎีเจ้าแห่งคัมภีร์ คัมภีร์มันได้ประโยชน์อะไร

คัมภีร์นะถ้าเราปรับใช้กับสถานที่ การพัฒนาประเทศแต่ละประเทศ ถ้าเราใช้ทฤษฎีโดยหลักตายตัวนะ ล่มสลายกันไปหมด เขาต้องปรับแต่ง เห็นไหม แมวขาวหรือแมวดำขอให้จับหนูได้ก็ใช้ได้ แม้แต่ทฤษฎี คุณสิพรรคคอมมิวนิสต์ ถ้าเป็นคอมมิวนิสต์นี้ต้องเป็นสังคมนิยม แล้วมันไปรอดไหมล่ะ นี่ล่มสลายไปหมดเลย ทั้งสังคมนิยม ทั้งทุนนิยมไปไม่รอดหมดเลย

มันต้องธรรมาธิปไตย สังฆธรรมความจริง จริงที่เข้าถึงสัจจะความจริงอันนั้น ถ้าเข้าถึงสัจจะความจริงอันนั้นนะ คุณสิ แต่ละภูมิภาค แต่ละประเทศ มันมีตัวแปร มีข้อจำกัด มหาศาลเลย ในการประพฤติปฏิบัติ ในหัวใจของคน ในความรู้สึกรู้สึกของคน ในรสนิยมของคน ในมุมมองของคน มันอีกหลากหลายมหาศาลนัก ไม่มีสูตรใดตายตัว สูตรตายตัว

ไม่มี การประพฤติปฏิบัติไม่มีสูตรตายตัว เป็นปัจจุบันธรรมของจิตดวงนั้นเท่านั้น จิตดวงนั้นที่พิจารณาของมัน สูตรตายตัวไม่มี!

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นธรรมสาธณะ เป็นสูตรตายตัวครอบงำหมด แล้วเวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปแล้วนะ เวลาพ้นกิเลสไปแล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นใบไม้ในกำมือ แต่ความรู้จริงมันเป็นใบไม้ในป่า ใบไม้ในกำมือกับใบไม้ในป่านั้นแตกต่างกันอย่างไร ความรู้จริงของจิตมันยังหลากหลายมหัศจรรย์มากไปกว่านี้นะ

นี่พูดถึงสิ่งที่มีชีวิตใจ เราเห็นญาติโยมมาหรรอก เห็นไหม นี่เรามาแสวงหา โยมก็แสวงหา คุณก็ การศึกษานี้ค้นคว้าตำรากันมหาศาลเลย ต้องทำวิจัยเพื่อให้ใบกระดาษกัน แต่เข้าใจตัวเองไหม รู้จักตัวเองไหม ทุกข์ใหม่ เกิดมาทำไม เกิดมาแล้วก็มาสร้างครอบครัว แล้วก็หามรดกไว้ให้ลูกหลานมัน แล้วก็ตายไป แล้วก็เกิดมาใหม่

ตัวเองยังไม่ค้นคว้า นี่ธรรมะเข้ามาที่นี้.. ถ้าธรรมะเข้ามาที่นี้นะ ไซ้! เราเกิดมาในโลกนะ มนุษย์คนเราจะดีที่มีการรับผิดชอบ เราต้องมีหน้าที่การงานของเรา เราเกิดมาในโลกแล้วเราก็ต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิตให้ได้ เราไม่เป็นภาระของสังคม ไม่เป็นภาระใครทั้งสิ้น แต่เราเกิดในวิภวภูมิตี่ธรรมชาติ แล้วสิ่งที่มันจะมีคุณธรรมเหนือกว่านั้นล่ะ สิ่งที่เราจะค้นคว้าในตัวของเราละ สิ่งที่มีมันเป็นสุขเป็นทุกข์ตามความเป็นจริงล่ะ

มันเป็นความจริงจริงๆ นะ ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ใครจะคัดค้านคัดค้านอย่างไรก็แล้วแต่มันไปตามนั้นแหละ นี่ผลของวิภวภูมิตี่ผลของการเวียนตายเวียนเกิดผลมันเป็นอย่างนี้! ใครจะคัดค้าน ใครจะโต้แย้ง นั่นเป็นความคิด แต่ความจริงมันเป็นความจริงวันยังค่ำ! ใครจะคัดค้าน ใครจะโต้แย้งอย่างไร มันเป็นเรื่องของการคัดค้านโต้แย้งจากหัวใจ แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงมันเป็นความจริงอันเดียวกัน แล้วความจริงอันนี้มันอยู่ที่ไหน

ทางวิชาการ เราค้นคว้ากันสิ่งนี้เป็นทฤษฎี มันต้องทดสอบตรวจสอบไซ้ใหม่ มันเป็นการประสพการณ์จริง ประสพการณ์จริงอันนั้นมีประสพการณ์แล้วเราก็เขียนทางวิชาการ แล้วเราก็ทดสอบให้มันเกิดเป็นความจริง เห็นไหม มันพัฒนาของมันขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ปรัชญา ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติขึ้นไปมันจะพัฒนาของมันขึ้นไป ไอ้ที่
ทฤษฎีนี้ยึดมันตายตัว แล้วการทดสอบนั้นไม่เกิดขึ้น พอการทดสอบไม่เกิดขึ้นก็ว่า
ปรมาตมธรรมไง ก็พุทธพจน์ไง ก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว ทำไมต้อง
ทดสอบอีก

นั่นเป็นการทดสอบในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แต่ใจของเรา
ยังไม่ได้ทดสอบนะ ใจของเรานี้ทฤษฎีจำแม่นมาก จำได้หมดเลย แต่ความทดสอบอันนั้น
คูลี เดียวนี้ทางวิชาการของเรา พอเราศึกษามาจบแล้วเราก็มาสอนเด็ก แล้วเรามี
ประสบการณ์อะไรขึ้นมา วิวัฒนาการของโลกมันไปไกลขนาดไหน เห็นใหม่ ทาง
วิชาการเขาต้องมีการศึกษา มีการพัฒนาของมันตลอดเวลา

นี่พัฒนาการของโลกนะ! พัฒนาของโลกมันไม่มีวันสิ้นสุด การทำงานของโลก
ไม่มีวันจบ แต่การทำงานในธรรมมันจบสิ้นขบวนการ เห็นใหม่ ทฤษฎีสัมพันธ์.. อวิชา
ปัจเจก สังขารา สังขารา ปัจเจก วิญญาณัง การสัมพันธ์ ทฤษฎีสัมพันธ์ของจิตนะ ที่ว่าจิต
เป็นดวงๆ มันก็ร้อยก็พันดวง แล้วทฤษฎีสัมพันธ์ถ้ามันเกิดมรรคญาณที่มันทำลายจุด
ระเบิดของทฤษฎีสัมพันธ์อันนั้นละ

ทฤษฎีสัมพันธ์มันเกิดที่ไหนมันเกิดที่นิวเคลียสไซไซใหม่ ที่สารกัมมันตภาพรังสี
เขาเอามารวมกันไซไซใหม่ แล้วสิ่งที่เป็นความรู้สึกของเราอยู่ที่ไหน กิเลสมันอยู่ที่ไหน
ความเป็นไปมันอยู่ที่ไหน ชีวิตมันอยู่ที่ไหน ชีวิตนี้การเกิดใครเกิดมา นั่งอยู่นี้เกิดมาจาก
ไหน แล้วเกิดมาแล้วเกิดมาทำไม ตายแล้วจะไปไหน ตายแล้วจะกลับมาเกิดอีกไซไซใหม่

สมบัติเดิมๆ นะ เวียนเกิดเวียนตายเป็นผลของวิญญะ การตัดแต่งพันธุกรรมของ
ทางพืชเขาก็ตัดแต่งพันธุกรรม เห็นใหม่ เขาทดสอบให้มันพัฒนาการของมัน การตัดแต่ง
พันธุกรรมของจิตนะ เวียนตายเวียนเกิดไง เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันก็ไปตัดแต่ง
ภพหนึ่ง เป็นนรกอเวจีมันก็ไปเกิดเชื้อร้าย พอเกิดขึ้นมาพอเวียนเป็นมนุษย์ไซไซใหม่ มันก็
มาปากบั่นตรากตราแล้วมันก็เวียนไปเกิดนะ

นี่พันธุกรรมมันตัดแต่งของมันไป แล้วสิ่งนี้มันไปตกลงที่ไหน มันทำสิ่งไหน
แล้วปัจจุบันธรรม เห็นใหม่ ห้องวิทยาศาสตร์คือหัวใจของเรานี้ ทดสอบใหม่ จะทดสอบ

ใหม่ จะแก้ไขใหม่ แล้วทดสอบที่นี้ ตัดแต่งที่นี้ จบขบวนการของมันที่นี้.. นี้ธรรม นี้ฟัง
ธรรม ธรรมะแล้วพิสูจน์ได้นะ พิสูจน์ได้

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาพูดเขาบอกว่า “อธิบายให้เข้าใจสิ”

เราบอกว่า “อธิบายให้เข้าใจได้ แต่เราต้องปฏิบัติขึ้นมาบ้างสิ ปฏิบัติขึ้นมาแล้ว
มันมีตุ๊กตา คือมีความสัมผัส สันทิฏฐิโก ความที่สันทิฏฐิโกนี้จิตมันสัมผัส จิตมันจับ
ต้อง” พอจิตมันจับต้องเราถึงมาคุยกันตรงนี้ ว่าขบวนการของมันจะอย่างไรกันต่อไป

ถ้ามันไม่มีขบวนการตรงนี้ทฤษฎีมันเป็นทฤษฎี แต่ถ้ามีขบวนการของมันขึ้นมา
เราเอาทฤษฎีมาเทียบ แล้วผิดหรือถูกมันมีตัวตั้ง มันมีประเด็นให้เราได้พิสูจน์กัน ถ้า
พิสูจน์ตรงนี้ที่สันทิฏฐิโก ปังจัดตั้ง รู้จำเพาะตนในใจ ถ้ารู้จำเพาะตนขนาดไหนนี้ ธรรม
สักัจฉา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ถ้าไม่มีธรรมเอาอะไรมาพูด สิ่งทีพูดออกมานี้มันพูด
ออกมาจากไหน จากตำรา ตำราพูดวันเดี๋ยวก็จบแล้ว พูดซ้ำๆ ซากๆ เวียนอยู่นั้นแหละ
มันไม่ไปไหนหรอก

สัญญาคือสัญญา แต่มีขบวนการความจริงขึ้นมามันไปได้ตลอด เห็นใหม่ มันมี
ชีวิต มันเปลี่ยนแปลงได้ มันจับต้องได้ มันพิสูจน์ได้ สิ่งทีพิสูจน์อันนี้เราควรพิสูจน์.. เรา
เกิดมานี่คำว่ามีชีวิตไง โอกาสนี้สำคัญมากนะ โอกาสคือยังมีชีวิตอยู่ ตายแล้วก็จบ ผล
ของวิญญะไง เกิดมาชาติหนึ่งแล้วก็ตายไป สูญตายแล้วไม่มีหรอก เออ.. ไม่มี คำว่าไม่มี
มันเป็นความคิดตรงนี้ไง แต่พอไปเผชิญหน้า เห็นใหม่ นี่เราบอกว่าหนามไม่มี เศษแก้ว
ไม่มี เหยียบขึ้นมา โอ้โฮ.. คำเข้าไปในเท้า ถ้าไม่มีทำไมมันเจ็บล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตไปสัมผัสนะ ความรู้สึกอันนี้มันไม่ตาย แล้วความรู้สึกอันนี้
มันจะไปตกที่ไหน ผลของวิญญะ ความรู้สึกอันนี้มันจะไปเผชิญ พอเผชิญขึ้นมาเราจะ
รู้ทันหรือไม่รู้ทันนั้นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ บุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนอดีตชาติไปตลอดยาวไกลไม่มีสิ้นสุด จุฑูปปาตญาณยัง
ไปอีกข้างหน้า ไม่มีวันจบ

นี่วิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่คือพุทธพจน์นะ วิชา ๓ พุทธ
พจน์ นี่เอาใครมาหลอก นี่พระพุทธเจ้ายืนยันไว้เอง แล้วพระพุทธเจ้าพิสูจน์ได้เอง แล้ว

ถ้าใครทำได้จริงมันจะเห็นได้จริง เหมือนกัน! เหมือนกัน! ความรู้สึกเป็นความรู้สึก เหมือนกัน แต่คือชั่ว ความรู้สึกหยาบละเอียดแตกต่างกัน แต่ความรู้สึกคือความรู้สึก

ทุกดวงใจมีความรู้สึกหมด แต่ความรู้สึกมันจะละเอียดหรือหยาบ หรือมันจะถือนวล หรือมันจะมีคุณธรรม หรือจะมีจิตสาธารณะ จิตหมักหมม จิตร้อยแปด! กิเลสทั้งนั้น นี้อยู่ในใจของเราเห็นไหม ไม่ต้องมองที่ใคร หลวงตาสอนประจำ

“เรื่องของเขา! เรื่องของเขา! ใจเรา! ใจเรา! ใจของเราสำคัญที่สุด”

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน หัวใจของเราเอาให้ได้ก่อน เรื่องของเขา! เขาจะทำดีทำชั่วขนาดไหน เราไม่ได้ผลดีผลชั่วกับเขาเลย ไม่มี! เรื่องของเรา หัวใจของเรานี้ พุทโธ พุทโธ นั่งกำหนด ทำสมาธิของเรานี้เรื่องของเรา คุณงามความดีของมันอยู่ในหัวใจของเรา นั่นเรื่องของเขา

แต่เราเป็นมนุษย์ไซ้ใหม่ สัตว์สังคมไซ้ใหม่ สัตว์การเมืองไซ้ใหม่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วเรารักษาใจเรา เราจะเจอวิบาก เจอผลดีและผลกรรมต่างๆ แล้วแล้วไป ตั้งสติไว้ ตั้งชีวิตไว้แล้วสู้กับมัน อะไรจะเกิดขึ้นมานะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเจอวิบากมากกว่าเรานัก เราตั้งสติของเราแล้วแก้ไขวิกฤติในชีวิตของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เราเป็นสัตว์สังคมไซ้ ไม่ใช่จะเกิดมาจะปฏิเสธโลกหมด เราอยู่กับโลกนะ ถ้าปฏิเสธโลกหมดนี่บิณฑบาตมาทำไม นี่บิณฑบาตมากับโลก ขอโลกเขาอยู่ แล้วบิณฑบาตมาเพื่อดำรงชีวิตไ้

นี่ก็เหมือนกัน เราอยู่กับโลกนั่นคือชีวิตปัจจุบันของเรา แล้วธรรมะจะเลี้ยงหัวใจของเรา หัวใจของเราเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นวัตถุนะ สิ่งที่เป็นแร่ธาตุมันยังบอบสลาย มันยังเสื่อมสภาพ หัวใจของเรามันเป็นนามธรรม แต่มันมันคงยิ่งกว่าแร่ธาตุ.. ชาติรู้นี้ เพราะมันเป็นนามธรรม แต่มันไม่เคยตาย มันบอบสลายไม่ได้ มันจะอยู่ของมันสภาวะแบบนั้น มันจะอยู่อย่างนั้น

ถึงที่สุดแล้วนะ ถ้าสิ้นกิเลสแล้วมันก็มีของมันอย่างนั้น เป็นธรรมธาตุ เป็นสมบัติของเรามากับเรา แล้วเราเป็นผู้รักษามัน เป็นผู้ดูแลมัน แต่เราไม่ถนอมรักษามันไป นี่เรา

เองเราโง่กับตัวเราเอง ฉลาดกับคนอื่นทุกๆ คนเลย แต่โง่กับกิเลสของตัวเอง โง่กับตัวเอง
เห็นไหม ถ้าฉลาดกับตัวเองมันจะได้ประโยชน์ตรงนี้

ฉลาดกับตัวเองไง เอาความคิดนี้ยับยั้งเราให้ได้ เอาความคิด เอาความต้องการ เอา
ความทะยานอยากนี่อยู่ในอำนาจของเราให้ได้ แล้วพิจารณามันได้ แล้วทำมันได้ สิ้นสุด
ได้ ขบวนการนี้มันสิ้นสุดได้ ทดสอบได้.. ผลประโยชน์ของเรานะ ผลประโยชน์ชีวิตของ
เราตั้งสติมาแล้วเอาเพื่อประโยชน์ของเรา เอวัง